

DOI 10.33930/ed.2019.5007.44(4-6)-5

УДК 171

ФІЛОСОФІЯ БУТТЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

PHILOSOPHY OF HUMAN BEING IN MODERN CONDITIONS

Н.В. Маринець

В.М. Пугачов

О.М. Балинська

Актуальність теми дослідження. Стаття присвячена комплексному дослідженню буття людини в сучасних реаліях. Проаналізовано поняття “філософія”, “онтологія”, “метафізика”, “буття”, “людина”. Висвітлено головну різницю між термінами “індивідуальність” та “особистість”. Детально розглянуто філософію як науку про пізнання світу, її розділи, функціональне призначення.

Постановка проблеми. Основну увагу зосереджено було на онтології та її структурних компонентах (буття, проблеми світосприйняття). Здійснено ґрунтовний аналіз буття як філософської складової, феномену, матерії та висвітлено його головні рівні (динамічне, системно-ієрархічне, багаторівневе, еволюційно-демонстративне), форми (буття людини, духовного, станів природи, речей тощо).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчено аспект генези змісту буття в різні періоди: античний (за Парменідом, Демокрітом, Платоном, Аристотелем); середньовічний (А. Аврелія, Р. Бекона, Т. Аквінського, В. Оккама); у роботах класичних філософів Нового часу (Р. Декарта, Б. Спінози, Дж. Локка, Г. Лейбніца) та Новітнього періоду (М. Гартмана, М. Шелера, К. Ясперса, М. Габріеля, Ж.-П. Сартра). Взято до уваги проблему першості метафізики чи буття, адже дискусії з цього приводу тривають і нині.

Постановка завдання. Обґрунтовано основні проблеми буття сучасності, необхідності перегляду та трансформації цінностей та орієнтирів. Здійснено аналіз та систематизацію прав, які чітко прописані у Загальній декларації прав людини (1948 р.), Європейській конвенції

Urgency of the research. The article is devoted to a comprehensive study of human existence in modern realities. The concepts of “philosophy”, “ontology”, “metaphysics”, “being”, “man” are analyzed. The main difference between the terms “individuality” and “personality” is highlighted. Philosophy as a science of knowledge of the world, its divisions, and functional purpose are examined in detail.

Target setting. The main focus was on ontology and its structural components (being, problems of world perception). A thorough analysis of existence as a philosophical component, phenomenon, and matter was carried out and its main levels (dynamic, system-hierarchical, multi-level, evolutionary-demonstration), form (human existence, spiritual existence, states of nature, things, etc.) were highlighted.

Actual scientific researches and issues analysis. The aspect of the genesis of the content of being in different periods is studied: ancient (according to Parmenides, Democritus, Plato, Aristotle); medieval (A. Aurelius, R. Bacon, T. Aquinas, V. Occam); in the works of classical philosophers of the New Age (R. Descartes, B. Spinoza, J. Locke, G. Leibniz) and the Modern period (M. Hartmann, M. Scheler, K. Jaspers, M. Gabriel, J.-P. Sartre). The problem of the primacy of metaphysics or being is taken into account, because discussions on this matter continue even now.

The research objective. The main problems of modern existence, the need to review and transform values and guidelines are substantiated. The analysis and systematization of the rights clearly stated in the Universal Declaration of Human Rights (1948), the European Convention on Human Rights (1950), and the Constitution

з прав людини (1950 р.), Конституції України (1996 р.). Розглянуто реальну дієвість міжнародних організацій по захисту прав і свобод (Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи) та простежено цілісну правову картину нинішнього світу.

Виклад основного матеріалу. Звернуто увагу на те, що людина живе в соціумі, не відсторонено від інших. На пізнання буття окремою особистістю безпосередньо будуть впливати різні індивіди зі своїми культурно-ціннісними орієнтирами, стереотипами. Питання взаємин людини і суспільства було враховано у статті (соціальна та культурна філософія, правова, політична тощо). Окремо досліджено проблему сенсу людського життя, співвідношення свобод і відповідальності.

Висновки. На основі філософської літератури окреслено провідні ідеї, концепції стосовно розуміння буття людини та всіх категорій, міркування щодо його проблем в реаліях сьогодення; необхідності якісного оновлення прав в Україні та на міжнародному рівні; вплив соціуму на становлення індивідуальності та розуміння сенсу життя; обґрунтовано рівень дослідження всіх аспектів даної тематики.

Ключові слова: філософія, онтологія, метафізика, буття, людина, права, свобода, відповідальність.

of Ukraine (1996) were carried out. The real effectiveness of international organizations for the protection of rights and freedoms (the United Nations, the Council of Europe) has been considered and the overall legal picture of the current world has been traced.

The statement of basic materials. Attention is drawn to the fact that a person lives in society, not isolated from others. The knowledge of being a separate individual will be directly influenced by different individuals with their cultural and value orientations, stereotypes. The issue of the relationship between man and society was taken into account in the article (social and cultural philosophy, legal, political, etc.). The problem of the meaning of human life, the ratio of freedoms and responsibilities is separately investigated.

Conclusions. On the basis of philosophical literature, the leading ideas, concepts regarding the understanding of human existence and all categories, considerations regarding his problems in today's realities are outlined; the need for qualitative renewal of rights in Ukraine and at the international level; the influence of society on the formation of individuality and the understanding of the meaning of life; the level of research of all aspects of this topic is substantiated.

Key words: philosophy, ontology, metaphysics, being, man, rights, freedom, responsibility.

Актуальність теми дослідження. Філософія є наукою про дослідження себе та всього, що є навкруги. Люди від початку своєї появи на Землі прагнули до пізнання, хоч і духовні проблеми почали нас цікавити набагато пізніше, ніж фізіологічні особливості тіла, оточуючий світ. Від інших живих істот ми перш за все відрізняємось своїм прагненням до постійного пошуку істини. Давні греки до філософів відносили всіх, хто хотів бути мудрим, бажав навчатись. Записувати свої міркування для передачі нащадкам тоді ще тільки розпочинали. Зараз же філософія як наука кардинально видозмінилась. Філософом тепер можна вважати того, хто розвиває свої задатки вбачати глибокий зміст у проблемних питаннях, прагне до мудрості найвищого рівня, обов'язково занотовує свої думки та висновки, щоб передати наступникам, на яких покладено надію відкриття всіх істин.

Буття почали досліджувати античні філософи, проте сьогодні все ще немає відповідей на всі запитання, які так давно хвилюють людство. Зокрема, нині цікаво простежити розуміння матерії буття в різні епохи, його рівні та форми.

Остаточного рішення з приводу метафізики та її складових, входження до рангу буття або навпаки теж немає.

Основні аспекти цієї проблеми вже досліджувались іноземними та вітчизняними філософами, але нині все це необхідно узагальнити, систематизувати.

Постановка проблеми полягає у вивченні та перегляді всіх існуючих груп прав людей, орієнтуючись на нинішні цінності, пріоритети, види зайнятості. Можливо потрібно буде запропонувати якісні зміни. Варто пам'ятати, що саме наші права та свободи є підґрунтям для пізнання свого буття, сенсу життя загалом та в соціумі. Важливо також зрозуміти і навчитись розрізняти поняття “особистість” та “індивідуальність”. Звернути увагу на роль стереотипізованого суспільства у становленні людини як особистості, її культурних орієнтирів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання філософського буття досліджувалось з часів Античності (Парменід, Демокрит, Платон, Аристотель, Плотін). Далі були філософи Середньовіччя: А. Аврелій, Р. Бекон, Т. Аквінський, В. Оккам та інші. У Новий час про істини буття писали: Р. Декарт, Б. Спіноза, Дж. Локк, Г. Лейбніц, а далі підхопили І. Кант, Г. Гегель, Ф. Ніцше. З ХХ століття популярності набули роботи Е. Гуссерля, М. Гартмана, М. Шелера, К. Ясперса, М. Габріеля, Ж.-П. Сартра та багатьох інших.

Українська філософська думка почала зароджуватись з XVI–XVII століть (І. Копинський, І. Вишенський, Г. Сковорода). Наприкінці XIX – початку ХХ століть набули популярності праці Б. Кістяківського та М. Шлемкевича, В. Лісового, Є. Бистрицького, Г. Аляєва, В. Возняка, О. Гомілки. Одними з останніх досліджень категорій буття як основного підґрунтя філософії є роботи І. Шамши, В. Сабадухи, О. Рябіної, О. Шепетяк, В. Бліхара, Ю. Вільчинського, Л. Сафонік, Т. Мозгової, О. Данильян, О. Петінової та інших [12, с. 26–28].

Постановка завдання. Головною метою статті є розкриття людського буття у різні періоди історії; ґрунтовний аналіз прав людини в Україні та їх захист на міжнародному рівні; висвітлення проблем буття сучасності. На підставі мети були сформовані наступні **завдання**: проаналізувати поняття “філософія”, “онтологія”, “метафізика”, “буття”, “людина”, “індивідуальність”, “особистість”; дослідити філософію як науку про пізнання, її завдання та розділи; з'ясувати категорії онтології; охарактеризувати буття як феномен філософії, його рівні, форми та розуміння у різні часи та зіставлення з метафізикою; дослідити основні права людини на основі перших міжнародних документів та головного Закону України; проаналізувати взаємини людини і суспільства.

Отже, напрацювань визначних іноземних та українських філософів різних періодів і епох з цієї теми чимало. Є можливість порівняння їх міркувань, систематизації поглядів щодо проведення подальшої дослідницької роботи з приводу філософії буття людини у реаліях сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Об'єкти дослідження та призначення філософії як науки постійно розширювались. Якщо за часів Аристотеля і Сократа актуальними були теми начала всього, що існує (матерії, суцього), то для сьогодення – це рецепт справжнього щастя, формування критичного мислення та самовизначення. Нинішній ритм життя не дозволяє нам довго на чомусь зациклюватись. Ми перестали звертати увагу на деталі, на все прекрасне, що нас оточує. Постійна метушня породжує низку проблем, що потребують вирішення. Люди частіше почали задумуватись над тим, що живуть марно, не вбачають жодного сенсу свого існування через монотонність повсякденності.

Виходячи з вищевикладеного, *філософія* – це система узагальнених

теоретичних поглядів на світ, на місце людини в ньому, з'ясування різних форм її ставлення до світу [13, с. 238]. Є, звичайно, і інші визначення цього поняття, яке ввів у науковий обіг Піфагор у VI ст. до н. е.. (філософія – це загальна мудрість, теоретичні основи будь-якого знання, найглибше прагнення людини). Авторський колектив Великої української енциклопедії (Арістова А.В., Киридон А.М., Шліхта І.В.) стверджують, що філософія є наукою про світ у цілому, а також вона свого роду замикає наукове коло, різні знання вперше отримують порядок і зв'язок [8, с. 232]. Філософ, у свою чергу, це мудрець, який постійно удосконалює свої знання і займається пошуком різноманітних істин.

Головним призначенням філософської науки є досягнення людиною опанування своєї ролі у житті, а також демонстрація чіткої межі наших можливостей та розуму в реальному часі та перспективи в майбутньому. Бути мудрим не означає знати все. Сенс мудрості у тому, що у будь-якому знанні має бути міра і обов'язкове розуміння навіщо воно потрібно. У філософії як науки є свої *галузі* (онтологія, гносеологія, антропологія, соціологія) та *розділи* (епістемологія, філософська антропологія, соціальна філософія, аксіологія, філософія історії, історія філософії тощо). Зупинимось саме на онтології.

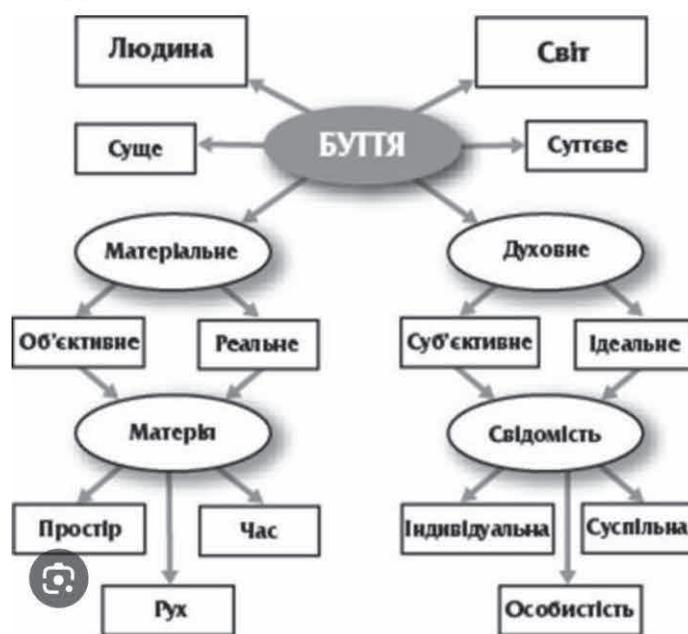
Одними з перших проблем, якими зацікавились наші пращури та намагались пізнати стали: людина, навколишній світ, Бог, добро та мораль. У цьому і було буття. З XVII століття в науковий обіг входить поняття *“онтологія”*. Ввів його німецький філософ Р. Гокленіус. Нині онтологію трактують вченням про те, що існує і що означає, що щось існує [13, с. 173]. Простіше кажучи, онтологія – це філософська галузь, що вивчає буття та всі його категорії. Найбільший взаємозв'язок має з логікою та навичками пізнання. Найважливішими питаннями онтології є *“буття – небуття”*, *“тіло і дух”* [12, с. 88].

Всі проблеми світосприйняття зводяться до поняття *“буття”*, яке має багато визначень і кожне з них різниться від попереднього. Відмітимо, що буття означає властиву думці дію-відношення, через яку виокремлюється певне суще [8, с. 28]. З цього виходить, що наші думки дійсно матеріальні, адже якщо *“воно”* є вже у мозку, то це перший крок до досягнення цілі. Мислення являється першоосновою до дій, які мають призвести до конкретних результатів. До буття варто зарахувати все існуюче у поєднанні з реальністю, зі світом як єдиним і неподільним. Вона відносить його до людських орієнтирів у прагненні до чогось. Цікаво, що якщо буття ми бачимо протягом життя, то небуття – ні, а воно існує. Навіть, коли щось або хтось вмирає, то не зникає безслідно, а лише змінює форму і вимір [12, с. 219–223]. Виходить, що все, що нас оточую і самих себе ми бачимо, скоріш за все, спотворено. Світ – це певна вдаваність, а всі образи підганяються під наші ідеали. Об'єктивна (більш конкретний світ речей і природи) і суб'єктивна (духовні стани та психічні процеси) реальності завжди перебувають у взаємозв'язку і впливають на наше мислення і світосприйняття.

Для більш глибокого розуміння феномену буття розглянемо його основні *рівні* (динамічне, системно-ієрархічне, багаторівневе, еволюційно-демонстративне). Динамічність полягає у тому, що все мінливе, не статичне. Змінюються цінності перероджується і буття. Ієрархічність – це багаторівневність у світі. Все перебуває у тісному взаємозв'язку, але на різних ступенях (мікро-, макро-, мега). Не варто все це плутати з багаторівневністю, адже вона полягає у вічних змінах, свого роду нескінченності, через різні оцінки матерії. Еволюційно-демонстративна складова зводиться до того, що людина не існує відокремлено від світу, соціуму. У цьому і полягає проблема взаємовпливів. Виходить, що буття – це надскладна цілісна система. Крім цього, важливо також

зрозуміти і форми буття (невидиме, істинне та видиме, неістинне / людини, духовного, природи, речей та інші). Людина для буття є живою матерією, яка постійно в діяльності, має мислення та прагне вчитись новому. Всі ми соціальні створіння, у повній ізоляції вижити нам не вийде (без перейняття досвіду, знарядь праці). Люди постійно прагнуть до пізнання, перетворень, щастя. У свою чергу, буття духовного складається з індивідуальної та суспільної свідомостей. Базується на наших емоціях та переживаннях. З природою люди пов'язані від народження. Розрізняють ще буття “першої” та “другої” природи. Перша – це все живе (дерева, ґрунти, водойми, звірі тощо) і незалежне від нас, а друга (буття речей) є штучним продуктом на основі першої, має конкретне призначення. Є ще і інші форми основної онтологічної складової, проте головні вже згадані [12, с. 42–77].

У всі історичні періоди буття сприймалось по-різному. *Гене́за* змісту в Античні часи зводилась до того, що це першопочаток всього існуючого. Виходить, що певний елемент сталості та стійкості все таки був присутній. Парменід вважав, що наше мислення вже є буттям. Платон та Аристотель заклали основи сучасного міркування щодо цього поняття. Вони стверджували, що для розуміння світу варто вивчати єдині, незмінні ідеї, які є джерелом буття. У Середні віки все виникало через волю Бога, а людина стала центром Всесвіту (дух і тіло). Бог-творець створив, а завданням живих істот було оновлення, удосконалення. Нові часи характеризуються появою поняття “субстанція”. Дж. Локк вважав, що це синонім до “буття”, а Б. Спіноза розмежовував їх і субстанцію (мислення, явища, речі) вважав похідним. У німецьких класичних філософів з'являється матерія (чуттєва сутність). З ХХ століття у напрацюваннях М. Хайдеггера, М. Гартмана йдеться про те, що елементи свідомості не завжди втілюються в реальному житті, вони здатні до якісних трансформацій, змін своїх форм. Почали також класифікувати буття. Зокрема, ідеальне – це те, яке у наших думках, поза часом і простором, а також реальне (існує безпосередньо). Якби там не було, але думки всіх філософів цікаві і наближають людство до розгадок вічних запитань, відкриття всіх істин [8, с. 90–91; 12, с. 42–77]. Найкраще все вищеописане про буття можна зрозуміти по нижченаведеній схемі.

Проблема першості метафізики чи буття існує дуже давно. З першим наче вже все зрозуміло, а що ж таке друге? Поняття “метафізика” в науковий обіг ввів учень Аристотеля – А. Родоський у I ст. до н. е. і відніс до неї всі твори про природу свого вчителя. Фактично метафізика – це те, що знаходиться вище фізики. Для того, щоб осягнути світові істини необхідно докласти величезних інтелектуальних зусиль і вийти за межі фізичних законів, досвіду. Відомо, що у XVII столітті Р. Гокленіус висловився з приводу відокремлення буття від метафізики. Його заслугою є введення онтології як філософської науки про буття. Цю ідею підхопили та розвинули Я. Лордгард та Й. Вальх. Виходить, що буття більш широке поняття, ніж метафізика, предметом дослідження якої є саме буття і суще. Проте такої думки дотримуються не всі і це є нормальним. Наприклад, інші філософи доби Просвітництва прихильники емпіризму. Вони вважали, що знання мають ґрунтуватись на досвіді минулих поколінь, а те чого не видно, не можна перейняти – не існує взагалі. Метафізика базується на розумі, а не на емпіричних даних. На сьогодні найбільш розповсюдженою є думка, що онтологія вивчає саме буття, яким воно є в розумінні людини, а метафізика шукає його причини та походження [13, с. 158–159; 1; 2, с. 27–49].

Сучасні проблеми буття пов'язані зі зміною цінностей та ролі людини в суспільстві. Більшість живе, не дотримуючись усталених норм, а матеріальне тепер переважає над духовним. Відбулась свого роду індивідуалізація всього, тобто кожен переживає лише за себе і не звертає уваги на оточуючий світ. Цілі життя також змінилися. Зараз на першому плані не пізнання себе та всього, що існує, а накопичення різноманітних благ. Темп життя не дозволяє зосередитись на прекрасному, духовно-культурному. Над швидкоплинністю часу люди тепер задумуються переважно перед смертю.

Проблеми глобального характеру сьогодення існують і потребують вирішення, адже загрожують майбутньому. Найнеобхіднішими є зміни в міжнародних відносинах з метою запобігання воєн. Конфлікти Новітнього періоду загрожують людству цілковитою загибеллю. Варто роззброювати країни, особливо, що стосується ядерних боєголовок, продумати інші методи вирішення суперечок. Економічні взаємовідносини доцільно будувати на принципах довіри і рівноправ'я. Лише так можна ліквідувати відставання менш розвинених країн в соціально-економічному та технологічному планах та зрівняти рівні життя на планеті. До другої групи глобальних проблем належить гармонізація людини і природи. Для подальшого існування на Землі, нам варто замислитись над тим, що ресурси можуть закінчитись і вже зараз є потреба у їх примноженні та збереженні. Інноваційні розробки, в перш чергу, варто направити саме на вирішення цих запитань (стихійні лиха, економія ресурсів, демографічні та продовольчі проблеми тощо). Третя група охоплює нинішнє буття, всебічний розвиток людини та взаємовідносини із соціумом (підтримка науково-технічного розвитку, направленою на подолання хвороб та епідемій; ліквідація негативу урбанізації; переосмислення прав та відповідальності). Всі ці проблеми взаємопов'язані, потребують негайного вирішення, адже з ними у нас не буде майбутнього. Люди мають духовно змінитись, спираючись на нинішні цінності, власні потреби і перейти на новіший рівень розвитку [7, с. 24–37].

У сучасних реаліях *людина* є біологічною істотою з інтелектом та системою органів. Проте зараз це слово менше вживане, ніж “*індивідуальність*”, “*особистість*”. Під індивідуальністю вважається певна неповторність, своєрідність, несхожість з іншими. Їх стільки, скільки і людей на Землі, адже всі ми різні (можливості уваги, пам'яті, мислення тощо). Спірним є питання

спадковості індивідуальності чи формування в соціумі. На відміну від першої, особистість – це вже більш складне поняття. Нею не народжуються, а стають і далеко не всі. Якщо у людини є свій світогляд, самосвідомість, багатий духовний світ, розуміння свого призначення, а можливо і сенсу життя, то це і є особистість. Нею ніколи не можна стати поза суспільством, адже її підґрунтям є постійне порівняння з досвідом людства. Коли говорять за характер, темперамент, цінності, волю, емоції, то це про основні складові особистості. Головним є сформований світогляд та світосприйняття людиною, прагнення свободи, розуміння скінченності буття. Проте деякі психологи та філософи вважають, що індивідуальність є тим, що набувається особистістю в процесі життєдіяльності [8, с. 94, 168; 13, с. 147–148].

Усі цінності суспільства базуються на правах та обов'язках. Розглянемо перший аспект. Першим документом, у якому на міжнародному рівні прописали наші *права* стала Загальна декларація прав людини (1948 р.). 10 грудня 1948 р. її прийняла Генеральна Асамблея ООН. Всього у декларації 30 статей. Статус акта міжнародного рівня документ набув 1976 р. У преамбулі прописане основне завдання Загальної декларації прав людини (1948 р.): "...кожна людина і кожний орган суспільства...прагнули шляхом освіти сприяти поважанню цих прав і свобод..." [10]. Тобто, законодавці врахували, що для повноцінного життя у соціумі важливі розум та освіта. У ст. 1 зазначено, що всі люди мають від народження розум і совість, тому повинні поважати один одного. З приводу віри, яка має бути у кожного з нас, зауважено, що її можна вільно обирати (ст. 18). Ніхто не змушує вірити в щось єдине, істинне. Про свободу переконань йдеться у ст. 19. Ми можемо вільно шукати і розповсюджувати свої погляди, ідеї. У ст. 26 зазначено головне завдання освіти: "Освіта повинна сприяти взаєморозумінню, терпимості і дружбі між усіма народами, расовими або релігійними групами...підтриманню миру" [10].

Європейська конвенція з прав людини (1950 р.) підписана 4 листопада 1950 р. країнами-членами Ради Європи (далі – РЄ) і має 3 розділи та 59 статей. Фактичної чинності набула 1953 р. З 1995 р. Україна зобов'язана дотримуватись цього договору, адже стала повноправним членом РЄ. Фактично вона є продовженням попереднього документу, але дещо цікаве тут є. Наприклад, ст. 2 – 5 порушують з 2014 р. росіяни проти українського народу. Росію 16 березня 2022 р. виключили з РЄ, але це ніяк не вплинуло на становище українців до сьогоднішнього дня. Ст. 2 "Право на життя" вміщує чітко прописане, що нікого не можна умисно вбивати. У ст. 3 йдеться про заборону катувань, а у ст. 4 про неможливість примусової праці, рабства. Всі ми маємо право на свободу та недоторканість (ст. 5). Як бачимо, навіть договори міжнародного рівня не завжди дієві. Немає механізму, який міг би зараз зупинити війну та страждання мирних жителів України [9].

Конституція України (1996 р.) є Основним Законом нашої держави. Її було прийнято 28 червня 1996 р. Верховною Радою. Вона вміщує в себе 15 розділів на 161 статтю. У ст. 3 зазначено наступне: "Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю" [11]. Цікаво, що навіть для отримання посади у Конституційному суді України людина повинна мати не тільки знання та компетентності, а ще моральні якості (ст. 148) [11]. Загалом, Конституція України повною мірою присвячена висвітленню прав українців. Обов'язків у нас набагато менше (піклуватись про неповнолітніх дітей та непрацездатних батьків (ст. 51); отримати повну загальну середню освіту (ст. 53); шанувати державні символи та

захищати Вітчизну (ст. 65); не шкодити природі та культурним надбанням (ст. 66); платити податки (ст. 67); не зазіхати на чужі права та дотримуватись Основного Закону України (ст. 68)) [11]. Виходить, що між кількістю прав і обов'язків велика диспропорція. Це може негативно позначатись на кількості правопорушень та розумінні цінностей.

Питання взаємин і впливу *людини та суспільства* також доволі цікаве. Зауважимо, що всі зараз є членами відносин у соціумі. Ми в змозі впливати і перетворювати його (вибори президента, місцевої влади, участь в громадських обговореннях тощо). Суспільство, у свою чергу, формує особу, її цінності, погляди на життя, буття. Цікаво, що десоціалізація також існує і проявляється у рості злочині, наркоманії, проституції тощо. Все перераховано також виникло ж не поза суспільством. Важливим також є те, що рівень оточуючих також має значний вплив на нас. Краще зайняти активну позицію, ніж бути звичайним спостерігачем всього, що відбувається. До речі, за інтересами та цінностями люди кооперуються у певні соціальні групи [8, с. 213; 12, с. 266–283]. Виходить, що лише високоорганізоване суспільство може породити морально-культурну, гуманну, всебічно розвинену особистість з активною життєвою позицією та самосвідомістю. У правовому середовищі людина є найвищою цінністю, яка балансує між волею, свободами та відповідальністю. Розуміючи цінності, можна говорити про буття та істини.

Найвищою цінністю для людини є сама людина, її існування та оточуючих. Ми маємо насолоджуватись кожним моментом, розуміти неповторність подій, жити у злагоді з собою та іншими. Тільки високодуховна людина зможе наблизитись до відкриття істин.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши чималу кількість літератури, можна з упевненістю стверджувати, що буття у нинішньому розумінні значно видозмінилось. Воно більше зводить до матеріального, а не духовного збагачення. Мораль уже зовсім інша. Нам необхідно переглянути цінності, можливо створити певний кодекс, на який будуть орієнтуватись батьки, заклади освіти у формуванні особистості дитини, а також законодавці, які мають переглянути співвідношення прав і свобод людини з обов'язками та відповідальністю.

Проблема духовного спустошення також є. Люди часто не мають жодної віри і це не лише про релігію, а й про самого себе (в пошуку істин). Цінності українців мають базуватись на християнській моралі, любові та справедливості в усьому. Важливо мати віру і зрозуміти швидкуплинність часу, щоб не шкодувати ні про що наприкінці свого життя.

Список використаних джерел:

1. Castoriadis, C (n.d.), *The Rising Tide of Insignificance (The Big Sleep)*, transl. from the French and edited anonymously as a public service, 388 p. Available from: <<https://www.notbored.org/RTI.pdf>>. [13 May 2023].
2. Cooper, DE 2012, *Existentialism as a philosophical movement. The Cambridge Companion to Existentialism*, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 27–49.
3. Dreyfus, HL 2012, “What a monster then is man”: *Pascal and Kierkegaard on being a contradictory self and what to do about it* *The Cambridge, Companion to Existentialism*, pp. 96–110.
4. Egan, S 2013, ‘Strengthening the United Nations Human Rights Treaty Body System’, *Human Rights Law Review*, Vol. 13. pp. 209–244.
5. Joseph, S 2010, ‘The United Nations and human rights’, *Research handbook on international human rights law*, pp. 1–35.

6. Sabadukha, V 2020, 'Philosophische und mythologische analyse der epoche der Moderne und Postmoderne in der Philosophie von Peter Koslowski', *Modern engineering and innovative technologies*, Issue 11, Part 2, pp. 40–52.
7. Sabadukha, V 2017, 'Self-concept of a historian or thoughts of a philosopher about ontological essence of historical events', *Energy, Energy saving and rational nature use*, Vol. 1–2, pp. 24–37.
8. Велика українська енциклопедія. Тематичний словник гасел з напрямку «Філософські науки» (філософія, логіка, етика, естетика) 2019 / уклад.: Арістова АВ, Шліхта ІВ Київ: Енциклопедичне видавництво, 256 с.
9. *Європейська конвенція з прав людини*. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text>. [13 Травень 2023].
10. *Загальна декларація прав людини*. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text>. [13 Травень 2023].
11. *Конституція України*. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>>. [13 Травень 2023].
12. Сабадуха, ВО 2021, *Метафізика суспільного і особистісного буття в контексті європейської та української традиції: історико-філософський аналіз*. Дисертація доктора наук, Івано-Франківськ: Львівський національний університет імені Івана Франка, 459 с.
13. *Філософія: словник термінів та персоналій 2020* / ВС Бліхар, МА Козловець, ЛВ Горохова та інші. Київ: КВІЦ, 274 с.

References:

1. Castoriadis, C (n.d.), *The Rising Tide of Insignificance (The Big Sleep)*, transl. from the French and edited anonymously as a public service, 388 p. Available from: <<https://www.notbored.org/RTI.pdf>>. [13 May 2023].
2. Cooper, DE 2012, *Existentialism as a philosophical movement. The Cambridge Companion to Existentialism*, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 27–49.
3. Dreyfus, HL 2012, "What a monster then is man": *Pascal and Kierkegaard on being a contradictory self and what to do about it* *The Cambridge Companion to Existentialism*, pp. 96–110.
4. Egan, S 2013, 'Strengthening the United Nations Human Rights Treaty Body System', *Human Rights Law Review*, Vol. 13. pp. 209–244.
5. Joseph, S 2010, 'The United Nations and human rights', *Research handbook on international human rights law*, pp. 1–35.
6. Sabadukha, V 2020, 'Philosophische und mythologische analyse der epoche der Moderne und Postmoderne in der Philosophie von Peter Koslowski', *Modern engineering and innovative technologies*, Issue 11, Part 2, pp. 40–52.
7. Sabadukha, V 2017, 'Self-concept of a historian or thoughts of a philosopher about ontological essence of historical events', *Energy, Energy saving and rational nature use*, Vol. 1–2, pp. 24–37.
8. *Filosofia: slovník terminiv ta personalii (Philosophy: dictionary of terms and personalities) 2020* / VS Blihar, MA Kozlovets, LV Horokhova and others. Kyiv: KVITS, 274 s.
9. *Ievropeiska konventsiiia z prav liudyny (European Convention on Human Rights)*. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text>. [13 Traven 2023].
10. *Zahalna deklaratsiia prav liudyny (Universal Declaration of Human Rights)*. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text>. [13 Traven 2023].
11. *Konstytutsiia Ukrainy (Constitution of Ukraine)*. Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>>. [13 Traven 2023].
12. Sabadukha, VO 2021, *Metafizyka suspilnoho i osobystisnoho buttia v konteksti yevropeiskoi ta ukrainskoi tradytsii: istoryko-filosofskyi analiz (Metaphysik der sozialen und persönlichen Existenz im Kontext der europäischen und ukrainischen Tradition: historische und philosophische Analyse)*. Dysertatsiia doktora nauk, Ivano-Frankivsk: Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka, 459 s.

13. *Velyka ukrainska entsyklopediia. Tematychnyi slovnyk hasel z napriamu 'Filosofski nauky' (filosofia, lohika, etyka, estetika) (Great Ukrainian encyclopedia. Thematic dictionary of slogans from the field of 'Philosophical sciences' (philosophy, logic, ethics, aesthetics))* 2019 / edited by: Aristova AV, Shlichta IV Kyiv: Encyclopedic Publishing House, 256 s.

DOI 10.33930/ed.2019.5007.44(4-6)-6

УДК 171: 177(177.5/177.72)

РУЙНУВАННЯ СИМВОЛІВ ІДЕНТИЧНОСТІ ЯК ДЕСТРУКЦІЯ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ

THE EXTERMINATION THE SYMBOLS OF IDENTITY AS THE DESTRUCTION OF THE HUMAN PERSONALITY

I. С. ЖОВТОНОГ

Актуальність теми дослідження. Сучасні війни і військові конфлікти, знищення символів й руйнування знаків культури сьогодні означають проблему іншування як онтологічної деструкції людської ідентичності.

Постановка проблеми. Мета цієї статті в тому, щоб дослідити прояви онтологічної деструкції людської ідентичності як процесу іншування. Для досягнення даної цілі аналізується соціальний та індивідуальний рівень конструювання конфліктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сташак Жана-Франсуа у своєму дослідженні стверджує, що процес іншування є результатом конструювання відмінностей між людьми. Хомі Баба характеризує іншування як вороже соціальне представлення людських ідентичностей. Таке уявлення вчений пов'язує зі стереотипним розумінням етнічної приналежності людей. Фред Дервін вивчає процес Іншого у зв'язку з концепцією культурної ідентичності. Він доводить, що тенденція до категоризації людей має місце тоді, коли культурні елементи й процеси трактуються як пояснення поведінки людей.

Постановка завдання. Завданнями цієї статті є виявити ті передумови й причини, які зумовлюють відмінності й категоризації у суспільствах. На цьому етапі важливо

The urgency of the research. Nowadays, wars and military conflicts, the extermination of symbols and the demolition of cultural signs today mean the problem of othering as an ontological destruction of human identity.

Target setting. The aim of the article is to research the manifestation of the ontological destruction of people's identity as the process of the Othering. In order to achieve this aim, individual and social levels of conflict constriction are analyzed.

Actual scientific researches and issues analysis. Jean-François Staszak in his research approves that the process of people's othering is the result of differences construction. Homi K. Bhabha characterizes the Othering as an evil social representation of people's identities. The scientist connects such representation with stereotype understanding of people's ethnicity. Fred Dervin studies the process of the Othering in relation to the concept of cultural identity. He claims that the tendency to the categorization of people occurs in order to define the cultural elements as the explanations of people's behaviors.

The research objective. The task of the research is to identify the background and reasons causing differences and categorizations in societies. At this stage, it is important to define the connection of the